

Universitatea de Științe Vieții “Regele Mihai I” din Timișoara

Facultatea de Agricultură

GHERASIMESCU (BEZE) V. MIHAELA LOREDANA

REZUMATUL TEZEI DOCTORAT

**ANALIZA DE MANAGEMENT CU PRIVIRE LA IMPACTUL
SURSELOR DE FINANȚARE ASUPRA NIVELULUI DE
PRODUCTIVITATE AGRICOLĂ ÎN JUDEȚELE TIMIȘ ȘI CARAȘ-
SEVERIN**

Conducător Științific:

Prof. Dr. Ing IMBREA Florinel

**Timișoara
2023**

REZUMAT

Teza de doctorat intitulată „ANALIZA DE MANAGEMENT CU PRIVIRE LA IMPACTUL SURSELOR DE FINANȚARE ASUPRA NIVELULUI DE PRODUCTIVITATE AGRICOLĂ ÎN JUDEȚELE TIMIȘ ȘI CARAȘ-SEVERIN” se concentrează pe două direcții principale. În primul rând se pune problema creșterii productivității, în condițiile în care omenirea se află aproape de limita maximă a terenurilor exploatabile și orice creștere a suprafețelor ocupate cu agricultura se mai poate face, în principal, doar prin încorporarea unor terenuri situate în arii protejate. În al doilea rând, mai ales în ultimii ani, se pune problema găsirii unor soluții alternative de producție, cum ar fi: fermele hidro sau aeroponice sau chiar producerea de produse agricole sintetice.

Scopul urmărit în prezenta teză de doctorat este acela de a evidenția care este efectul pe care fondurile europene (FEGA și FEADR), atrase și investite în sectorul agricol, l-au avut asupra structurii fermelor și a dezvoltării mediului rural, în România, cu precădere în județele Timiș și Caraș-Severin și de conștientizare a fermierilor asupra necesității accesării fondurilor europene.

Fondurile europene reprezintă principala sursă de finanțare în vederea realizării investițiilor private, necesare unei dezvoltări durabile pe termen lung a spațiului rural. România, beneficiază ca stat membru al Uniunii Europene de instrumentele financiare ale Politicii Agricole Comune, prin Planul Național de Dezvoltare Rurală.

Conform evaluării ex-ante a instrumentelor financiare în PNDR 2014-2020, creditele acordate agricultorilor au fost de 4 ori mai mici, comparativ cu nivelul înregistrat la nivel UE (281 €/ha teren arabil în RO și 1.203 €/ha teren arabil în UE).

Politica de dezvoltare rurală, pe perioada 2023-2027, pune accentul pe trei domenii care corespund celor trei axe tematice stabilite în noul regulament privind dezvoltarea rurală:

- îmbunătățirea competitivității sectoarelor agricol și forestier;
- mediul și regiunile rurale;
- creșterea calității vieții și diversificarea economiei în zonele rurale.

O a patra axă “Leader” – bazată pe experiența câștigată în urma inițiativelor comunitare, Leader deschide noi posibilități pentru abordările locale “de jos în sus” ale problematicii dezvoltării rurale.

Pentru atingerea obiectivelor pe care ni le-am propus în acest demers științific am folosit ca surse bibliografice și de informare: cărți de specialitate publicate în țară și în străinătate; baze de date naționale și internaționale; publicații și broșuri ale unor instituții din țară și străinătate.

Ca metode de lucru am utilizat:

- informarea din surse bibliografice de specialitate,
- observația,
- culegerea datelor (prin: ancheta de teren și aplicarea chestionarului),
- prelucrarea datelor,
- comparația,
- interpretarea rezultatelor.

În prelucrarea și interpretarea informațiilor provenite din teren și surse bibliografice s-a utilizat, cu

precădere, metoda comparației, care cuprinde două variante:

- comparația în timp
- comparația în spațiu.

Comparația în timp permite întocmirea seriei dinamice și identificarea trendului de evoluție a indicatorului analizat pentru perioada următoare, iar comparația în spațiu oferă posibilitatea întocmirii unor clișee comparative privind evoluția indicatorilor analizați, atât la nivelul unor delimitări administrativ-teritoriale, cât și la nivelul diferitelor paliere: național sau internațional.

Pentru o exemplificare cât mai succintă a rezultatelor obținute, ca urmare a culegerii și prelucrării informațiilor și datelor statistice, am întocmit figuri și grafice reprezentative.

Teza de doctorat este elaborată și structurată conform instrucțiunilor și standardelor unice din cadrul IOSUD a USV Timișoara și **are în componența sa patru părți distincte:**

- prima parte este dedicată *stadiului actual al cunoașterii*,
- în partea a doua sunt prezentate rezultatele *cercetărilor proprii*,
- în partea a treia sunt prezentate *concluziile și recomandările*
- în ultima parte a tezei de doctorat sunt descrise elementele de originalitate.

Prima parte a tezei de doctorat "STADIUL ACTUAL AL CUNOAȘTERII", cuprinde **primul capitol "Particularități privind managementul exploatațiilor agricole"**, în care am prezentat noțiunea de management, funcțiile și caracteristicile acestuia, dar și trăsăturile și clasificarea exploatațiilor agricole.

Ținând cont de rolul economic și social pe care îl are agricultura, contribuția acesteia la protecția mediului, efectul acesteia asupra vieții comunităților, apelarea la cunoștințe manageriale a exploatațiilor agricole se consemnează în logica firească a lucrurilor. Știința managementului se poate aplica, ținând cont de condițiile și limitările naturale, sociale și materiale, și în agricultură.

Prin urmare, putem afirma cu certitudine că managementul reprezintă un proces complex desfășurat de întregul compartiment decizional dintr-o exploatație agricolă în scopul utilizării raționale a resurselor materiale, umane, financiare și informaționale, în vederea realizării obiectivelor propuse, a creșterii productivității muncii și a profitului.

În cazul specific al agriculturii din țara noastră, marcată de modificări structurale radicale mai ales după anul 1989, în primul rând din cauza schimbării formelor de proprietate, au avut loc efecte în "lanț" în ceea ce privește tipurile și formele de exploatații, structurile de producție și tehnologice etc. Într-o astfel de realitate, inducerea managementului științific în cadrul exploatațiilor agricole devine o condiție "sine qua non" pentru mersul progresiv al acestei ramuri.

Starea actuală a agriculturii din România, în cadrul căreia se observă o fărâmițare puternică a resurselor pe mai multe exploatații, capitalizarea redusă, investiții în tehnologii avansate foarte puține, mulți producători în vârstă, formarea profesională deficitară a acestora, intră în contradicție cu nevoile de a practica un management la stadiu adecvat exigențelor față de agricultură, din perspectiva competitivității pe piața economică europeană, cu atât mai mult pe terțe piețe. Pe de altă parte, în ultimii ani și-a făcut simțită prezența, tot mai mult, concurența extrem de puternică a țărilor din afara UE, în special Ucraina și Rusia, atât din punct de vedere al cantităților oferite, cât și al prețurilor de dumping. Fermierii români sunt dezavantajați în mod direct, pe piața cerealelor mai ales, ținând cont de localizarea acestora la granița Uniunii Europene, aproape de aceste piețe.

Agricultura românească se află într-o profundă reformă, cu referire la componentele sale esențiale: proprietate, tipurile și formele de exploatații, structura de producție, politica agricolă etc. Desigur că, în condițiile unor structuri agrare în "mișcare" și, în general, într-un mediu de afaceri în curs de formare, managementul și spiritul întreprinzător sunt tot mai greu de realizat. De aceea este nevoie de o îmbinare a managementului exploatațiilor agricole cu mediul exogen acestora, pentru a ajunge la forme organizatorice adecvate unei agriculturi care trebuie să aibă un mers ascendent, în concordanță cu un tip nou de economie în care s-a înscris societatea românească.

Partea a II a denumită "CERCETĂRI PROPRII" cuprinde capitolele 2, 3, 4 și 5. În **capitolul 2 „Studiu comparativ privind efectul fondurilor europene asupra structurii fermelor din România și Polonia”** am realizat o analiză cu privire la efectul fondurilor europene asupra structurii fermelor din România și Polonia.

Prezentul capitol prezintă și problemele cu care se confruntă sectorul agricol din cele două țări, cum ar fi:

- ✓ dimensiunea suboptimă a exploatațiilor agricole și gradul de parcelare pronunțat a acestor suprafețe mici;
- ✓ productivitate scăzută;
- ✓ ponderea forței de muncă ocupată în agricultură, în România și Polonia, este foarte mare comparativ cu alte țări din Uniunea Europeană;
- ✓ lipsa fondurilor financiare;
- ✓ nivelul scăzut al bazei tehnico-materiale.

Plafonul alocat plăților directe din Polonia, pentru perioada 2014-2020, este de 23,4 miliarde de euro. În cazul României, alocarea financiară pentru același exercițiu financiar este de 11,35 miliarde de euro.

Ca toate noile state membre ale UE, până la sfârșitul anului 2020, atât Polonia, cât și România au decis să aplice un sistem simplificat pentru alocarea directă a plăților către fermieri - cunoscut sub numele de *plată unică pe suprafață* sau *SAPS*. Acest sistem leagă valoarea venitului de bază ca sprijin pentru fermieri de suprafața terenurilor declarate de fiecare agricultor într-o formă mai simplă decât principala schemă de plată directă aplicabilă în majoritatea țărilor UE.

Autoritățile poloneze au luat decizia, de asemenea, să repartizeze 15% din plățile directe pentru sprijinul cuplat voluntar – adică legând plățile nu numai la suprafață, ci și la anumite produse sau procese pe care au dorit să le dezvolte - în acest caz carne de vită și mânzat, în fructe și legume, cânepă, hamei, lapte și produse lactate, culturi proteice, carne de oaie și capră, cartofi și sfeclă de zahăr.

România a optat ca 12,68% din plățile directe să fie alocate pentru sprijinul cuplat, atât în sectorul vegetal, cât și în cel zootehnic, în special pentru bovine, atât pentru lapte, cât și pentru carne, ovine/caprine, fructe, legume și leguminoase pentru industrializare și soia, lucernă, sfeclă de zahăr. Fiecare țară a suplimentat acest sprijin, în funcție de interesul strategic național, cu ajutoare naționale tranzitorii, finanțate din bugetele de stat.

Ambele țări aplică de asemenea schema de plată pentru micii fermieri, o simplificare de sistem de sprijin pentru cei mai mici beneficiari care înlocuiește orice altă formă de plată directă pentru agricultorii în cauză. Fermierii care profită de acest sistem sunt scutiți de respectarea regulii de ecocondiționalitate (normele agricole ecologice) și de condiția de înverzire.

Agricultura din România și Polonia și, în general, din țările din estul Europei, diferă de cea din restul Europei din mai multe aspecte. Productivitatea este mai scăzută, ca o consecință directă a unei lungi perioade în

care nu s-au făcut investiții majore, atât în perioada de dinainte de după 1989, cât, mai ales, în perioada de tranziție, când lipsa fondurilor și nesiguranța cu privire la drepturile de proprietate a făcut ca agricultura să se facă mai mult empiric. Totuși, în momentul de față, multitudinea de fonduri investite în acest sector a făcut ca, cel puțin la nivel de ferme medii și mari, tehnologiile utilizate să fie la cel mai înalt nivel, nivel comparabil cu cel din Europa de vest. Sunt chiar multe exemple de ferme care posedă mașini și echipamente superioare mediilor europene.

Astfel, încă de la aderare, una dintre condițiile principale pentru a fi eligibili în accesarea fondurilor europene, a fost ca fermierii să exploateze minim 1 ha. Această măsură a produs efecte vizibile în timp, dacă în Polonia suprafața medie a fermelor era, în 2003, 4,93 hectare, în anul 2018, după 15 ani de la aderare, a ajuns la 10,81 hectare. Similar, în cazul României, în anul 2006 suprafața medie a fermelor era de 5,13 hectare, în anul 2018 ajungând la 11,47.

În anii de după aderarea la Uniunea Europeană, ambele au urmat modelul fermelor vest europene, care sunt, în general mai mari și mai integrate. O dată cu creșterea mărimii exploatațiilor agricole, se modifică și structura personalului. Introducerea tehnologiilor moderne, atât în cultivarea terenurilor, cât și în domeniul creșterii animalelor, aduce noi oportunități de angajare nu doar în sectorul primar, al producției de materii prime, ci și în cel secundar, al procesării, ba chiar și în cel terțiar, al serviciilor.

Atragerea tinerilor către mediul rural reprezintă un obiectiv strategic, atât pentru autoritățile din România, cât și pentru cele din Polonia.

Ambele țări, datorită atragerii fondurilor europene, au evoluat în direcția modernizării agriculturii. În Polonia, obiectivele politicilor agricole au urmărit îmbunătățirea viabilității pe piețele interne și internaționale, modernizarea industriei de prelucrare la standardele sanitare și de igienă actuale și dezvoltarea structurii non-agricole din zonele rurale. În schimb, în România, se pune accentul pe creșterea nivelurilor de educație în zonele rurale și pe angajarea persoanelor cu studii superioare care lucrează în instituții capabile să gestioneze standardele europene.

Capitolul 3 intitulat "Cercetări privind structura culturilor în funcție de dimensiunea exploatației agricole la nivelul județelor Timiș și Caraș-Severin" oferă o imagine clară a potențialului agricol existent în județele Timiș și Caraș-Severin.

Cercetările din acest capitol sunt localizate în Regiunea Vest, mai exact în județele Timiș și Caraș-Severin. Cu ajutorul datelor obținute am putut observa și compara evoluția, în timp, a producțiilor agricole vegetale și a structurii exploatațiilor agricole din arealul studiat.

Sectorul agricol oferă oportunități reale de investiții, în județul Timiș, datorită suprafețelor mari de teren agricol de care dispune, a producțiilor mari înregistrate la unele culturi și a ponderii mari din populația ocupată care lucrează în acest sector.

Județul Timiș are o suprafață totală de 869.665 ha și deține 3,65% din teritoriul României, ocupând, ca întindere, primul loc pe țară. De asemenea, județul Timiș este cel mai important județ agricol al țării, atât ca suprafață cultivată, cât și ca volum al producției.

Județul Timiș dispune de un patrimoniu viticol, nu numai extins, dar de o notorietate care face ca vinurile produse în centrele viticol Receaș și Silagiu să fie recunoscute, nu numai pe piața națională a vinului, ci și pe cea europeană, chiar și pe cea mondială.

Datorită faptului că solurile sunt dintre cele mai fertile, cu proprietăți fizice, hidrofizice, chimice și biologice favorabile, principalele culturi sunt cele de cereale (grâu, orz, porumb), care acoperă 50% din suprafețele cultivate, leguminoase pentru boabe, plante oleifere (floarea soarelui, rapiță) și legumele (varză, cartofi timpurii, vinete, roșii etc.).

Creșterea suprafețelor de culturi leguminoase și oleaginoase, arată faptul că, la nivelul județului, fermierii aplică o tehnologie de cultivare cu respectarea rotației culturilor și valorificarea efectului benefic al acesteia, iar pe de altă parte arată efectul condiției impusă în vederea primirii plății pe suprafață, aceea a existenței a minim trei culturi la nivel de fermă.

Evoluția producțiilor medii la hectar relevă o creștere aproximativ liniară a rezultatelor obținute, fapt datorat, într-o mare măsură, investițiilor efectuate în acest sector (tehnologii ridicate, irigații, agricultură de înaltă precizie etc.), cât și încorporarea subvențiilor și a sprijinului specific acordate din fondurile europene și naționale. În anul 2020, la majoritatea culturilor, producția medie la hectar a scăzut comparativ cu anii 2018 și 2019.

Producția totală, la cultura cerealelor pentru boabe, în anul 2020, a scăzut drastic, față de anul 2019, de la 2.595.315 tone la 1.464.533 tone.

Din cercetările efectuate de noi, putem afirma că județul Timiș își acoperă consumul intern la majoritatea produselor agricole, excepție făcând sfecla de zahăr care a dispărut în anul 2020.

Analizând comparativ datele înregistrate la APIA la nivelul județului Timiș, în anul 2020, față de momentul aderării la Uniunea Europeană, structura exploatațiilor agricole și numărul de fermieri a suferit serioase modificări.

Analizând numeric, în zona de referință, forma principală de exploatație agricolă la momentul aderării era gospodăria țărănească mică (12.394 ferme). Situația la nivelul anului de raportare 2020, conform datelor înregistrate la APIA, arată o reducere a acestora cu un număr de 3.265 ferme, respectiv cu un procent 18,71%. De asemenea se constată o reducere și a fermelor cu suprafața cuprinsă între 5-10 ha, cu 1.691 unități, respectiv 9,69%. În schimb se observă o creștere a fermelor cu suprafața între 10-25 ha cu 109 unități, și a celor cu suprafața între 25-50 ha cu 335 unități, față de anul aderării.

În ceea ce privește fermele cu suprafețe în 200-500 ha, 500-1.000 ha și 1.000 – 5.000 ha, s-au înregistrat scăderi de 4, 6 și respectiv 7 unități, dar acest fapt se datorează achiziției de suprafețe de teren și apariția exploatațiilor cu suprafețe cuprinse între 5.000-10.000 ha (5 unități, care însumează o suprafață de 32.247 ha) și peste 10.000 ha (2 unități, care însumează o suprafață de 22.675 ha).

Analizând tipul de proprietate al suprafețelor arabile disponibile în funcție de mărimea fermei luate în studiu (% din totalul suprafețelor arabile), în județul Timiș, suprafețele deținute de fermele medii s-a redus cu 22,52%, respectiv cu 4.847 unități și a crescut suprafața exploatațiilor de 25-100 ha cu 26%, a celor cu suprafețe cuprinse între 100-500 ha cu 3,29%, respectiv a celor de dimensiuni foarte mari cu 16,13%.

Suprafața medie ce revine pe o exploatație agricolă individuală, în anul 2020, era de 9,53 hectare, iar pentru unitățile cu personalitate juridică este de 365,45 hectare.

Pe baza cercetărilor statistice întreprinse de noi, în județul Timiș, putem afirma că predomină exploatațiile agricole individuale cu o pondere de 94%, cele cu personalitate juridică deținând un procent de numai 6%. În ceea ce privește structura exploatațiilor pe clase de mărime, cea mai mare pondere este

deținută de clasa de mărime cuprinsă între 0-5 ha, cu un număr de 8.803 exploatații (49,82%), la polul opus aflându-se categoria cuprinsă între 20-30 ha, deținând un procent de 4,71%.

Să nu uităm că județul Timiș ocupă primul loc, în ceea ce privește suprafața agricolă utilizată, la nivel de regiune, urmat de județul Arad, Caraș-Severin și Hunedoara.

Județul Caraș-Severin are o suprafață de 386.778 ha și deține 3,6% din suprafața țării, acesta ocupând locul trei, ca mărime între județele țării. Cu toate că județul Caraș-Severin este al treilea ca mărime pe țară, în privința suprafeței agricole (386.778 ha) ocupă doar locul 13, din cauza reliefului care este preponderent muntos.

Cât privește suprafața fondului forestier al județului Caraș-Severin acesta este de 411.276 ha, din care 402.600 ha sunt acoperite cu păduri. Rășinoasele ocupă 47.200 ha, iar foioasele 355.400 ha.

Suprafața viticolă deține 788 hectare, din care 601 hectare reprezintă viile pe rod, diferența, de 187 hectare, fiind reprezentată de viile tinere neintrate pe rod și altoite și de terenul pregătit pentru plantațiile viticole.

Având în vedere că circa 82% din terenurile agricole sunt situate pe terenuri în pantă, suprafețe apreciabile sunt supuse diferiților factori antropici de degradare (lucrări agricole necorespunzătoare, halde de steril, halde menajere, iazuri de decantare etc.). Acest lucru se datorează în principal caracteristicii reliefului județului care este în majoritate muntos, nefiind, astfel, propice culturilor agricole mari.

Suprafața totală cultivată, în județul Caraș-Severin, oscilează de la un an la altul, suprafața cea mai mare fiind înregistrată în anul 2016 (87.517 ha), iar cea mai mică fiind în anul 2020 (67.781 ha).

Chiar dacă s-a înregistrat o secetă severă, în anii 2016 și 2018, în județul Caraș-Severin s-a înregistrat o creștere a producțiilor medii la hectar la principalele culturi agricole, acest lucru fiind consecința directă a investițiilor tehnologice care s-au implementat în acești ani.

Producția medie, în anul 2020, la grâu și secară a fost de 4.061 kg/ha, în scădere față de anul 2019, când producția medie era de 4.439 Kg/ha și în creștere față de anul 2015, când s-a înregistrat o producție medie de 2.795 kg/ha.

La cultura porumbului, în anul 2020, s-a înregistrat o producție medie de 4122 kg./ha, acesta fiind în scădere față de anii 2016, 2018 și 2019., dar în creștere față de anii 2015 și 2017.

În anul 2020, s-a obținut, la cultura cerealelor pentru boabe, producția totală de 145.696 tone, o producție mult mai mică comparativ cu anii anteriori, dar mult mai mare față de anul 2015 când producția totală era de 111.795 tone.

Analizând comparativ datele înregistrate la APIA la nivelul județului Caraș-Severin, în anul 2020, se poate observa că o pondere covârșitoare o dețin exploatațiile agricole individuale, cu un procent de 99%, iar cele cu personalitate juridică dețin un procent de 1%, din total exploatații existente.

Suprafața medie pe o exploatație agricolă individuală, la nivelul anului 2020, este de 6,34 hectare, cu o creștere ușoară față de anul 2019, acesta fiind de 6,16 hectare. În cazul exploatațiilor cu personalitate juridică, suprafața medie este de 219,53 hectare.

În ceea ce privește numărul exploatațiilor agricole pe clase de mărime, putem afirma că predomină exploatațiile din clasa de mărime 0-5 hectare, cu un număr de 12.062 exploatații, care dețin o suprafață de 33.333 hectare, iar dimensiunea medie a acestora este de 2,76 hectare.

Ponderea cea mai mică este deținută de exploatațiile cu suprafețe de peste 50 hectare, cu un număr de 340 exploatații, suprafața deținută este de 70.417 hectare, iar dimensiunea medie a acestora este de 207,11 hectare.

În **capitolul 4 "Eficiența economică a exploatației agricole la nivelul județelor Timiș și Caraș-Severin"** vom prezenta care sunt strategiile de creștere a eficienței economice a exploatațiilor agricole din arealul studiat.

Prin urmare, putem afirma cu certitudine că eficiența economică a unei exploatații agricole reflectă raportul dintre rezultatele economico-financiare înregistrate ca urmare a vânzării producțiilor obținute, a profitului înregistrat pe unitatea de resursă utilizată și volumul total de resurse folosite. Încă un obiectiv urmărit de noi, pe parcursul cercetării noastre, este acela de a observa care este impactul fondurilor europene asupra eficienței economice a exploatațiilor agricole din județul Timiș și Caraș-Severin.

Creșterea eficienței producției întreprinderilor agricole depinde, în mare măsură, de utilizarea mai bună a mijloacelor fixe. Îmbunătățirea eficienței utilizării mijloacelor fixe existente permite o creștere a volumului producției fără investiții suplimentare de capital sau reducerea costurilor de producție și, în consecință, creșterea profiturilor.

Un alt mod de creștere a eficienței economice a întreprinderii agricole îl reprezintă creșterea eficienței utilizării capitalului de lucru. Eficiența utilizării capitalului de lucru depinde de cifra de afaceri.

Activele curente ale unei exploatații agricole sunt în continuă mișcare, formând un sistem circular. Acestea trec de la forma de capital circulant la sfera de producție, iar apoi din sfera de producție din nou sub formă de capital circulant.

Concluzionând, creșterea eficienței economice a exploatațiilor agricole se poate face prin trei modalități principale:

- ✓ reducerea costurilor,
- ✓ investiții în modernizarea tehnologiilor pentru creșterea productivității muncii
- ✓ reforma managerială.

În ceea ce privește județul Timiș, datele statistice arată faptul că firmele cu profil agricol au o pondere de 6,2% în PIB-ul județului. Astfel, dacă la nivelul anului 2020, cifra totală de afaceri înregistrată în județ a fost de aproximativ 70,6 miliarde lei, afacerile totale din agricultură (producători și procesatori primari) au însumat aproximativ 4,4 miliarde lei. Din această sumă, peste 60% a fost realizată în sectorul vegetal, restul provenind din activități specifice sectorului zootehnic și al serviciilor conexe.

Dacă analizăm, din aceeași perspectivă, situația din județul Caraș Severin, firmele cu profil agricol au o pondere de 19,35% în PIB-ul județului, mult mai mult decât în județul Timiș. Astfel, dacă la nivelul anului 2020, cifra totală de afaceri înregistrată în județ a fost de aproximativ 6,2 miliarde lei, afacerile totale din agricultură (producători și procesatori primari) au însumat aproximativ 1,2 miliarde lei. Se poate observa, însă, o structură foarte diferită față de județul vecin.

Urmărind evoluția pe ultimii patru ani, exceptând micile fluctuații anuale datorate specificului anilor agricoli, mai mult sau mai puțin favorabili, putem evidenția o creștere de aproximativ 16% a veniturilor din agricultură.

Profitabilitatea sau eficiența economică din sector a crescut constant în ultimii 13 ani, după aderarea României la U.E., în momentul de față situându-se în jur de 10 %, fapt ce a dus la o consolidare a afacerilor din agricultură.

De asemenea, în ultimii ani, din ce în ce mai mulți fermieri au investit sau au înființat ferme ecologice, această tendință fiind pe un trend crescător. Stimulată atât de reglementările europene din domeniu în vigoare, cât și de politicile și obiectivele stabilite în cadrul noii Politici Agricole Comune pentru exercițiul financiar 2021-2027, agricultura ecologică va deveni un factor cheie de succes din ce în ce mai important în anii ce vor urma.

În ceea ce privește zona Timiș – Caraș-Severin, interesul manifestat de fermieri în direcția agriculturii ecologice, a protecției mediului și a folosirii unor tehnologii minim invazive este pe un trend ascendent, cu atât mai mult cu cât există și forme de sprijin din ce în ce mai consistente pentru cei care aleg această cale.

Cea mai importantă diferență dintre cele două județe este dată de configurația geografică, cu impact direct asupra favorabilității producției agricole: dacă în Timiș relieful este în mare parte favorabil agriculturii, aici întinzându-se cea mai mare parte a câmpiei de vest, în județul vecin terenul este mult mai puțin propice, dată fiind prezența munților cu specificitatea specifică zonelor montane. Cu toate acestea, conceptul de fermă familială transferată de la generație la generație este mai bine conservat în județul Caraș-Severin.

Din punct de vedere al numărului și structurii fermelor din cele două județe, din datele oferite de APIA, ambele au un număr aproximativ egal de fermieri solicitanți de subvenții (17.584 beneficiari în Timiș și 18.694 beneficiari în Caraș Severin – la nivelul anului 2021). Există totuși o diferență majoră în ceea ce privește suprafața exploatată. Astfel, dacă în județul Timiș sunt înregistrate la APIA, 539.933,01 ha ca fiind eligibile la plată, în județul Caraș Severin se declară de trei ori mai puțin, respectiv 173.725,05 ha. Acest lucru este sugestiv, atât prin prisma gradului de fărâmițare a terenurilor, cât, mai ales, a puterii financiare și economice a fermierilor și a specificului reliefului.

O altă preocupare majoră când vine vorba despre agricultura ecologică este reducerea inputurilor. Situația din cele două județe diferă destul de mult, la bază fiind tot structurile de fermieri diferite care există. Astfel, dacă în județul Caraș mai mult de 80% dintre aceștia sunt în favoarea reducerii cantităților de inputuri în procesele de producție, în județul vecin doar 25 de procente iau în calcul o astfel de măsură. În plus, 15% dintre fermierii din Caraș se pot lăuda cu producții fără folosirea de produse chimice.

Dacă luăm în analiză unele dintre principalele scheme de plată stabilite în ultimii ani pentru a încuraja trecerea la o agricultură ”verde”, putem trage concluzii pertinente în ceea ce privește interesul manifestat de fermieri în acest domeniu. Astfel, măsura 10 (finanțată din FEADR) are scopul de a încuraja fermierii să adopte practici agricole, pe baze voluntare, care să asigure menținerea valorii de mediu a zonelor din mediul rural, păstrarea habitatelor caracteristice terenurilor agricole fundamentale pentru speciile sălbatice, precum și folosirea durabilă a resurselor naturale și conservarea peisajelor tradiționale.

Referitor la numărul beneficiarilor SAPS în județul Timiș acesta este de 198.238 reprezentând aproximativ 75% din totalul celor două județe. Ca și comparație, în județul Caraș Severin numărul acestora a fost de 65.535.

Cea mai ridicată pondere din numărul total al beneficiarilor SAPS o constituie persoanele fizice individuale, atât în județul Timiș, cât și în Caraș Severin. Se remarcă imediat faptul că în județul Timiș, chiar dacă numărul persoanelor fizice este mai ridicat decât a celorlalte categorii luate separat, totuși o comparație

numerică cu celelalte categorii de persoane juridice luate cumulativ indică superioritatea celor din urmă. Nu același lucru se observă în județul Caraș Severin, unde chiar dacă cumulăm toate categoriile de persoane juridice, acestea nu depășesc numeric persoanele fizice.

Mai exact, în județul Timiș, distribuția după forma legală a beneficiarilor este 47% pentru persoană fizică, 39.9% pentru persoană juridică, 6.3% pentru persoană fizică autorizată, 5.8% întreprindere individuală și 0.2% întreprindere familială. În județul Caraș Severin această distribuție este: 72.7% pentru persoană fizică, 18.7% pentru persoană juridică, 4.3% pentru persoană fizică autorizată, 3.3% pentru întreprindere individuală, 0.9% întreprindere familială și 0.1% cetățeni străini.

Analizând distribuția beneficiarilor SAPS după sex, în județul Timiș 70,5% sunt bărbați iar 24,5% sunt femei în timp ce în județul Caraș Severin, 71,1% sunt bărbați iar 28,9% sunt femei.

Analizând distribuția beneficiarilor SAPS pe grupe de vârstă constatăm că în Timiș, 0.1% dintre beneficiari SAPS sunt cuprinși în grupa de vârstă sub 20 de ani, 3.8% între 20-29 ani, 10% între 30-39 ani, 19.4% între 40-49 ani, 23.9% între 50-59 ani, 24.4% în grupa 60-69 ani (fiind cea mai mare grupă de vârstă din punct de vedere al volumului), 14.3 în grupa 70-79 ani, 3.9% în grupa 80-89 ani și chiar 0.2% în grupa 90-99 ani. Pe de altă parte, în județul Caraș Severin avem la fel ca și în Timiș 0.1% persoane sub 20 de ani, 3.7% persoane între 20-29 ani, la fel o valoare apropiată ca pondere de cea din județul Timiș, 10.6% între 30-39 ani.

Totuși doar 18.1% din beneficiarii SAPS din Caraș Severin sunt în grupa 40-49 ani, o valoare pe care o observăm a fi inferioară comparativ cu județul Timiș unde ponderea beneficiarilor SAPS este mai ridicată în această grupă de vârstă. Același fenomen se observă și la grupa 50-59 ani unde sunt 21.7% din numărul de beneficiari a județului Caraș Severin, valoare inferioară comparativ cu județul Timiș. Cele două grupe de vârstă 40-49, 50-59 ani constituie perioade foarte eficiente atunci când sunt caracterizate rezultatele resurselor umane în domeniul managementului în agricultură.

În ambele județe distribuția vârstelor beneficiarilor SAPS are unele similitudini cu distribuția normală, în sensul că valorile extreme, adică grupele de vârstă corespunzătoare celor foarte tineri, respectiv a celor vârstnici sunt inferioare cantitativ, dar și o oarecare tendință de simetrie în raport cu vârsta medie de aproximativ 55.78 ani în județul Timiș respectiv 56.3 ani în Caraș Severin.

Concluzionând, atragerea fondurilor europene în domeniul agriculturii a adus beneficii importante, atât fermierilor, cât și firmelor din județul Timiș și Caraș-Severin, prin consolidarea și stabilizarea afacerilor agricole, dar și prin creșterea profitabilității afacerilor.

În ultimul capitol al tezei de doctorat ”**Analiza cercetării de management a structurii culturilor în funcție de mărimea exploatației la nivelul județelor Timi și Caraș-Severin. Studiu de caz**”, cu ajutorul unui chestionar aplicat, atât la nivelul persoanelor fizice care își desfășoară activitatea în agricultură, cât și la nivelul exploatațiilor agricole cu statut juridic, beneficiare ale diferitelor forme de sprijin financiar, am analizat sub aspect calitativ influența acestor forme de sprijin și așteptările fermierilor din partea viitoarei Politici Agricole Comune.

Cu ajutorul chestionarului de interviu s-au asigurat suficiente date calitative descriptive cu privire la fermă, fermier, activitățile trecute, curente și viitoare, legături cu piața și mediul economic, inclusiv subvențiile. O serie de întrebări la care intervievații au trebuit să răspundă se referă la mediu și locul acestuia în viitoarele planuri de dezvoltare, sprijinul din partea Politicii Agricole Comune și modulațiile viitoare ale acesteia, precum și consolidarea și dezvoltarea unei producții orientate spre piață. De asemenea, s-au colectat informații legate de

dificultățile actuale în accesarea măsurilor specifice de sprijin și în special subvențiile, împreună cu așteptările viitoare ale acestora, precum și modificările ce se impun în viitor.

Teza de doctorat se finalizează cu concluzii generale și recomandări, elemente de originalitate, bibliografie și anexe.

University of Life Sciences “Regele Mihai I” from Timișoara

Faculty of Agriculture

GHERASIMESCU (BEZE) V. MIHAELA LOREDANA

DOCTORAL THESIS SUMMARY

**MANAGEMENT ANALYSIS ON THE IMPACT OF
FINANCING SOURCES ON THE LEVEL OF
AGRICULTURAL PRODUCTIVITY IN TIMIȘ AND
CARAȘ-SEVERIN COUNTIES**

Scientific coordinator:

Prof. Eng IMBREA Florinel, PhD

Timișoara

2023

SUMMARY

The doctoral thesis entitled "**MANAGEMENT ANALYSIS ON THE IMPACT OF FINANCING SOURCES ON THE LEVEL OF AGRICULTURAL PRODUCTIVITY IN TIMIȘ AND CARAȘ-SEVERIN COUNTIES**" focuses on two main directions. First of all, there is the challenge of increasing productivity, given that humanity is close to the maximum limit of exploitable land and any increase in agricultural areas can be done, mainly, only by incorporating protected areas land. Secondly, especially in recent years, there is the issue of finding alternative production solutions, such as: hydro or aeroponic farms or even the production of synthetic agricultural products.

The aim of this thesis is to highlight the effect that European funds (EAGF and EAFDR) – attracted and invested in the agricultural sector – have had on the structure of farms and the development of the rural environment, in Romania, especially in Timiș and Caraș-Severin counties and raising awareness among farmers about the need to access European funds.

European funds represent the main source of financing for private investments, necessary for the long-term sustainable development of rural areas. Romania, as a member state of the European Union, benefits from the financial instruments of the Common Agricultural Policy, through the National Rural Development Plan.

According to the ex-ante evaluation of the financial instruments in PNDR 2014-2020, the credits granted to farmers were 4 times lower, compared to the level registered at the EU level (€ 281/ha of arable land in RO and € 1.203/ha of arable land in the EU).

The rural development policy, for the period 2023-2027, emphasizes on three areas related to the three thematic axes established in the new regulation on rural development:

- improving the competitiveness of the agricultural and forestry sectors;
- the environment and rural regions;
- increasing the quality of life and diversifying the economy in rural areas.

A fourth "Leader" axis - based on the experience gained from community initiatives, opens new possibilities for local "bottom-up" approaches to rural development issues.

In order to achieve the proposed objectives in this scientific endeavor, we used bibliographic and information sources such as: specialized books published in the country and abroad; national and international databases; publications and brochures of domestic and international institutions.

As work methods we used: information from specialized bibliographic sources, observation, data collection (through: field investigation and application of the questionnaire), data processing, comparison and interpretation of the results.

In the processing and interpretation of information from the field and bibliographic sources, the method of comparison was mainly used, which includes two variants:

- comparison over time
- comparison in space.

The comparison over time allows the drawing up of the dynamic series and the identification of the evolution trend of the analyzed indicator for the next period, and the comparison in space offers the possibility

of drawing up some comparative clichés regarding the evolution of the analyzed indicators, both at the level of administrative-territorial delimitations and at the level of different levels: national or international.

For a brief exemplification of the results we've obtained from collecting and processing information and statistical data, we've drawn up suggestive figures and graphs.

The doctoral thesis is developed and structured according to the unique instructions and standards of the IOSUD of USV Timișoara and has four distinct parts:

- the first part is dedicated to the current state of knowledge,
- in the second part, the results of own researches are presented,
- in the third part, the conclusions and recommendations are presented
- the elements of originality are described in the last part of the doctoral thesis.

The first part of the doctoral thesis "CURRENT STATE OF KNOWLEDGE", includes the first chapter "**Particularities regarding the management of agricultural holdings**", in which I presented the notion of management, its functions and characteristics, as well as the features and classification of agricultural holdings.

Taking into account the agricultural economic and social role, its contribution to environmental protection, its effect on the life of communities, the need of agricultural holdings to appeal to managerial knowledge is in the natural logic of things. Management science can be applied, taking into account the natural, social and material conditions and limitations, in agriculture as well.

Therefore, we can strongly assert that management is a complex process that has to be carried out by the entire decision-making department of an agricultural holding for the purpose of rational use of material, human, financial and informational resources, in order to achieve the proposed objectives, to increase labor productivity and profit.

In the specific case of agriculture in our country, marked by radical structural changes, especially after 1989, primarily due to the change in ownership forms, "chain" effects regarding the types and forms of holdings, the structure of production and technology etc., have taken place. In such a reality, the induction of scientific management within agricultural holdings becomes a "sine qua non" condition for the development of this branch.

The current state of agriculture in Romania, in which there is a strong fragmentation of resources on several holdings, low capitalization, very few investments in advanced technologies, many elderly producers, their deficient professional training, contradicts the needs to practice a performant management adapted to the requirements of agriculture from the perspective of competitiveness on the European economic market, even more so on third markets. On the other hand, in recent years, extremely strong competition from countries outside the EU, especially Ukraine and Russia, has increasingly made its presence felt, both in terms of quantities offered and dumping prices. Romanian farmers are directly disadvantaged, especially on the grain market, taking into account their location on the border of the European Union, close to these markets.

Romanian agriculture is undergoing a deep reform, with reference to its essential components: property, types and forms of holdings, production structure, agricultural policy etc. Of course, under the conditions of "moving" agrarian structures and, in general, in a restructuring business environment, management and entrepreneurial spirit are increasingly difficult to achieve. That is why there is a need to combine the management of agricultural holdings with their exogenous environment, in order to reach

organizational forms, adapted to an agriculture that must follow an upward trend, in accordance with the new type of economy in which Romanian society has entered.

Part II, called "OWN RESEARCH" includes chapters 2, 3, 4 and 5.

In chapter 2, "**Comparative study on the effect of European funds on the structure of farms in Romania and Poland**" we have carried out an analysis on the effect of European funds on the structure of farms in Romania and Poland.

This chapter also presents the problems the agricultural sector in the two countries are facing, such as:

- ✓ the suboptimal size of agricultural holdings and the pronounced subdivision of these small areas;
- ✓ low productivity;
- ✓ the share of the labor force employed in agriculture, in Romania and Poland, is very high compared to other countries in the European Union;
- ✓ lack of financial funds;
- ✓ the low level of the technical-material base.

The ceiling allocated to direct payments from Poland, for the period 2014-2020, is 23,4 billion euros. In the case of Romania, the financial allocation for the same financial period is 11,35 billion euros.

Like all new EU member states, by the end of 2020 both Poland and Romania have decided to apply a simplified system for the direct allocation of payments to farmers - known as the Single Area Payment Scheme or SAPS. This system links the amount of basic income as support for farmers to the area of land declared by each farmer in a simpler form than the main direct payment scheme applicable in most EU countries.

The Polish authorities also decided to allocate 15% of direct payments to voluntary coupled support – that is, linking payments not only to area but also to certain products or processes they wanted to develop – in this case beef and foal, flax, fruit and vegetables, hemp, hops, milk and milk products, protein crops, sheep and goat meat, potatoes and sugar beet. Romania opted for 12.68% of direct payments to be allocated to coupled support, both in the vegetable and livestock sectors, especially for cattle, both milk and meat, sheep/goats, fruits, vegetables and legumes for industrialization and soy, alfalfa, sugar beet. Each country supplemented this support, depending on the national strategic interest, with transitional national aid, financed from the state budgets.

Both countries also apply the smallholder payment scheme, a simplified support system for the smallest beneficiaries that replaces any other form of direct payment to the farmers concerned. Farmers benefiting from this system are exempted from compliance with the eco-conditionality rule (ecological agricultural norms) and the greening condition.

Agriculture in Romania and Poland, and in general in the countries of Eastern Europe, differs from that in the rest of Europe in several aspects. Productivity is lower, as a direct consequence of a long period in which no major investments were made, both before and right after 1989 and, especially, in the transition period, when the lack of funds and uncertainty about property rights made farming more empirical. However, at the moment, the multitude of funds invested in this sector has meant that, at least at the level of medium and large farms, the technologies used are at the highest level, a level comparable to that of Western Europe. There are even many examples of farms that possess machines and equipment superior to European averages.

Thus, since accession, one of the main conditions to be eligible to access European funds was that farmers farm at least 1 ha. This measure produced visible effects over time, if in Poland the average area of

farms was, in 2003, 4.93 hectares, in 2018, 15 years after accession, it reached 10.81 hectares. Similarly, in the case of Romania, in 2006 the average area of farms was 5.13 hectares, in 2018 reaching 11.47.

In the years after joining the European Union, both followed the pattern of Western European farms, which are generally larger and more integrated. Along with the increase of the size of agricultural holdings, the staff structure also changed. The introduction of modern technologies, both in land cultivation and animal husbandry, brings new employment opportunities not only in the primary sector, of raw material production, but also in the secondary sector, of processing, and even in the tertiary sector, of services.

Attracting young people to the countryside is a strategic objective, both for the Romanian and Polish authorities.

Due to massive injection of European funds in the sector, both countries have evolved in modernizing agriculture. The agricultural policies in Poland aimed at improving viability on domestic and international markets, modernizing the processing industry to current sanitary and hygienic standards, and developing the non-agricultural structure in rural areas. Instead, in Romania, the emphasis is on increasing education levels in rural areas and on hiring people with higher education who work in institutions capable of managing European standards.

Chapter 3, "**Research on the structure of crops in relation with the size of the agricultural holding in Timiș and Caraș-Severin counties**" provides a clear picture of the existing agricultural potential in Timiș and Caraș-Severin counties.

The research in this chapter is located in the West Region, more precisely in Timiș and Caraș-Severin counties. Based on the obtained data, we were able to observe and compare the evolution, over time, of the vegetable agricultural productions and the structure of the agricultural holdings in the studied area.

The agricultural sector offers real investment opportunities in Timiș County, due to the large areas of agricultural land it has, the high productions recorded in some crops and the large share of the employed population working in this sector.

Timiș County has a total area of 869.665 ha and owns 3.65% of Romania's territory, occupying the first place in the country in terms of extent. Also, Timiș County is the most important agricultural county in the country, both in terms of cultivated area and volume of production.

Timiș County has a wine heritage, not only by the extension of the vineyards areas, but also by the national, European and even worldwide reputation of the wines produced in the Receaș and Silagiu wine centers.

Due to the fact that the soils are among the most fertile, with favorable physical, hydro physical, chemical and biological properties, the main crops are cereals (wheat, barley, corn), which cover 50% of the cultivated areas, legumes for grains, oleiferous plants (sunflower, rapeseed) and vegetables (cabbage, early potatoes, eggplant, tomatoes etc.).

The increase of the areas cultivated with leguminous and oleaginous crops shows the fact that, at county level, farmers apply a growing technology respecting crop rotation and capitalizing on its beneficial effect. On the other hand, it is one of the direct effects of one of the conditions imposed to receive the direct payment per area, namely the existence of at least three crops at farm level.

The evolution of average productions per hectare reveals an approximately linear increase in the results obtained, a fact to a large extent due to the investments made in this sector (high technologies, irrigation, high precision agriculture etc.), as well as the incorporation of subsidies and specific support granted from European

and national funds. In 2020, for most crops, the average production per hectare decreased compared to 2018 and 2019. The total production, for grain crops, in 2020, decreased drastically, compared to 2019, from 2,595,315 tons to 1,464,533 tons.

From our researches, we can state out that Timiș County manages to covers its domestic consumption of most agricultural products, with the exception of sugar beet which disappeared in 2020.

Analyzing the data recorded at APIA for Timiș County, in 2020, compared to the moment of accession to the European Union, the structure of agricultural holdings and the number of farmers underwent serious changes.

Numerically analysis, in the reference area, the main form of agricultural holding at the time of accession was the small peasant household (12,394 farms). The situation in 2020 reporting year, according to the data registered at APIA, shows a reduction of them by a number of 3.265 farms, respectively by a percentage of 18,71%. There is also a reduction of farms with an area between 5-10 ha, with 1.691 units, respectively 9,69%. Instead, there is an increase in farms with areas between 10-25 ha by 109 units, and those with areas between 25-50 ha by 335 units, compared to the year of accession.

Regarding farms with areas of 200-500 ha, 500-1.000 ha and 1.000 – 5.000 ha, there has been decreases of 4, 6 and 7 units respectively, but this fact is due to the acquisition of land areas and the emergence of holdings with areas between 5.000-10.000 ha (5 units, totaling an area of 32.247 ha) and over 10.000 ha (2 units, totaling an area of 22.675 ha).

Analyzing the type of ownership of the arable land available taking into consideration the size of the farm under study (% of the total arable land), in Timiș County, the land owned by average farms decreased by 22,52%, respectively by 4.847 units. The area of holdings between 25-100 ha increased with 26%, of those with surfaces between 100-500 ha with 3,29%, respectively and of the very large ones with 16,13%.

The average area cultivated by an individual agricultural holding, was 9,53 hectares in 2020, while for the ones with legal personality it was 365,45 hectares.

Based on the statistical research undertaken by us, in Timiș County, we can state that individual agricultural holdings predominate, with a weight of 94%, while those with legal personality covers a percentage of only 6% by number. Regarding the structure of holdings by size class, the largest share is held by the size class between 0-5 ha, with a number of 8.803 holdings (49,82%), at the opposite pole is the category between 20-30 ha, holding a percentage of 4,71%.

Let's not forget that Timiș County ranks first in terms of the agricultural area used, at regional level, followed by Arad, Caraș-Severin and Hunedoara counties.

Caraș-Severin County has an area of 386.778 ha and owns 3,6% of the country's surface, which is the third largest of Romania. Although Caraș-Severin County is the third largest, in terms of agricultural area (386.778 ha) it only ranks 13th, due to the predominantly mountainous terrain.

As for the forest fund area of Caraș-Severin, it covers 411.276 ha, of which 402.600 ha are covered with forests. Softwoods occupy 47.200 ha, and hardwoods 355.400 ha.

The wine-growing area has 788 hectares, of which 601 hectares represent the vines in fruit, the difference, of 187 hectares, being represented by the young vines not in production and grafted vines and by the land prepared for the wine plantations.

Considering that about 82% of agricultural lands are located on sloping lands, many areas are subject to various anthropogenic degradation factors (improper agricultural works, tailings dumps, household dumps, settling ponds etc.). This is mainly due to the mainly mountainous characteristic of county's relief, thus not being suitable for large agricultural crops.

Total cultivated area, in Caraş-Severin County, fluctuates from one year to another, the largest area being recorded in 2016 (87.517 ha), and the smallest being in 2020 (67.781 ha).

Even though there were severe droughts, back in 2016 and 2018, there has been an increase in the average productions per hectare of the main agricultural crops recorded in Caraş-Severin County, this being the direct consequence of the technological investments that were implemented in these years.

The average production, in 2020, of wheat and rye was 4.061 kg/ha, decreasing compared to 2019, when the average production was 4.439 Kg/ha and increasing compared to 2015, when an average production of 2.795 kg/ha.

For the corn crop, in 2020, an average production of 4.122 kg/ha was recorded, which is decreased compared to the years 2016, 2018 and 2019, but increased compared to the years 2015 and 2017.

In 2020, the total production of 145.696 tons was obtained for grain crops, a much lower production compared to previous years, but much higher than in 2015 when the total production was 111.795 tons.

Comparatively analyzing the data registered in 2020 at APIA for Caraş-Severin County, we can observe that an overwhelming weight is held by individual agricultural holdings, with a percentage of 99%, and those with legal personality hold a percentage of only 1%, from total existing holdings.

The average surface on an individual agricultural holding, at the level of 2020, is 6,34 hectares, with a slight increase compared to 2019, which was 6,16 hectares. In the case of holdings with legal personality, the average surface is 219,53 hectares.

Regarding the number of agricultural holdings by size class, we can state that holdings in the size class 0-5 hectares predominate, with a number of 12.062 holdings, which work an area of 33.333 hectares, and their average size is 2,76 hectares. The lowest share is owned by holdings with areas of more than 50 hectares, with a number of 340 holdings, the working area is 70.417 hectares, and their average size is 207,11 hectares.

In chapter 4, "**Economic efficiency of agricultural holdings from Timiş and Caraş-Severin counties**" we will develop the strategies for increasing the economic efficiency of agricultural holdings in the studied area. Therefore, we can say with certainty that the economic efficiency of an agricultural holding reflects the ratio between the economic and financial results recorded as a result of the sale of the productions obtained, the profit recorded per unit of resource used and the total volume of resources used. Another objective pursued by us, during our research, is to observe the impact of European funds on the economic efficiency of agricultural holdings in Timiş and Caraş-Severin counties.

Increasing the production efficiency of agricultural enterprises depends, to a large extent, on the better use of fixed assets. Improving the efficiency of the use of existing fixed assets allows an increase in the volume of production without additional capital investment or a reduction in production costs and, consequently, an increase in profits.

Another way to increase the economic efficiency of the agricultural enterprise is to increase the efficiency of the use of working capital. The efficiency of the use of working capital depends on the turnover. The current assets of an agricultural holding are in constant motion, forming a circular system. They pass from

the form of circulating capital to the sphere of production, and then from the sphere of production again in the form of circulating capital.

In conclusion, increasing the economic efficiency of agricultural holdings can be done in three main ways:

- ✓ cost reduction,
- ✓ investments in the modernization of technologies to increase labor productivity
- ✓ managerial reform.

As for Timiș County, statistical data show that companies with an agricultural profile have a share of 6,2% in the county's GDP. Thus, if in 2020, the total turnover recorded in the county was approximately 70,6 billion lei, the total business in agriculture (producers and primary processors) amounted to approximately 4,4 billion lei. Of this amount, over 60% was achieved in the vegetable sector, the rest coming from activities specific to the livestock sector and related services.

If we analyze, from the same perspective, the situation in Caraș Severin County, agricultural companies have a share of 19.35% in the county's GDP, much more than in Timiș. Thus, if in 2020, the total turnover recorded in the county was approximately 6,2 billion lei, the total business in agriculture (producers and primary processors) amounted to approximately 1,2 billion lei. However, a very different structure compared to the neighboring county can be observed.

Following the evolution over the last four years, except for small annual fluctuations due to the specifics of more or less favorable agricultural years, we can highlight an increase of approximately 16% in agricultural income.

Profitability or economic efficiency in the sector has increased constantly in the last 13 years, after Romania's accession to the EU, currently standing at around 10%, which has led to a consolidation of agricultural businesses.

Also, in recent years, more and more farmers have invested in or established organic farms, and this trend is on the rise. Stimulated both by the European regulations in the field in force, and by the policies and objectives established within the new Common Agricultural Policy for the financial year 2021-2027, organic agriculture will become an increasingly important key success factor in the years to come.

As for the Timiș - Caraș-Severin area, the interest shown by farmers in the direction of ecological agriculture, environmental protection and the use of minimally invasive technologies is on an upward trend, even more as there are increasingly forms of support for those who choose this path.

The most important difference between the two counties is given by the geographical configuration, with a direct impact on the favorability of agricultural production: if in Timiș the relief is mostly favorable for agriculture, the Western Plain being most present here, in the neighboring county the land is much less favorable, given the presence of mountains with specific characteristics. However, the concept of family farm transferred from generation to generation is better preserved in Caraș-Severin County.

From the number and structure of farms point of view in the two counties, the data provided by APIA shows that both have an approximately equal number of farmers applying for subsidies (17.584 beneficiaries in Timiș and 18.694 beneficiaries in Caraș Severin - in 2021). There is, however, a major difference in the area exploited. Thus, if there are 539.933,01 ha eligible for payment registered at APIA in Timiș County, in Caraș Severin County three times less is declared, respectively 173.725,05 ha. This is suggestive, both from the point

of view of the degree of land fragmentation and, above all, the financial and economic power of the farmers and the specificity of the relief.

Another major concern when it comes to organic farming is the reduction of inputs. The situation in the two counties differs quite a lot, based on the different farmer structures that exist. Thus, if in Caraş County more than 80% of them are in favor of reducing the quantities of inputs in the production processes, in the neighboring county only 25 percent consider such a measure. In addition, 15% of Caraş farmers can boast production without the use of chemical products.

If we analyze some of the main payment schemes established in recent years to encourage the transition to a "green" agriculture, we can draw pertinent conclusions regarding the interest shown by farmers in this field. Thus, measure 10 (financed from the EAFRD) aims to encourage farmers to adopt agricultural practices, on a voluntary basis, which ensure the maintenance of the environmental value of rural areas, the preservation of habitats characteristic of agricultural land fundamental to wild species, as well as the sustainable use of natural resources and the preservation of traditional landscapes.

Regarding the number of SAPS beneficiaries in Timiş County, with 198.238, it represents approximately 75% of the total of the two counties. As a comparison, in Caraş Severin County their number was 65.535. The highest share of the total number of SAPS beneficiaries is made up of individual persons, both in Timiş and Caraş Severin counties. It is immediately noticeable that in Timiş County, even if the number of natural persons is higher than the other categories taken separately, a numerical comparison with the other categories of legal persons taken cumulatively indicates the superiority of the latter. The same thing is not observed in Caraş Severin County, where even if we add up all categories of legal persons, they do not numerically exceed natural persons.

More precisely, in Timiş County, the distribution according to the legal form of the beneficiaries is 47% for natural person, 39,9% for legal person, 6,3% for authorized natural person, 5,8% individual enterprise and 0,2% family enterprise. In Caraş Severin County, this distribution is: 72,7% for natural person, 18,7% for legal person, 4,3% for authorized natural person, 3,3% for individual enterprise, 0,9% family enterprise and 0,1% foreign citizens.

Analyzing the distribution of SAPS beneficiaries by gender, in Timiş County 70,5% are men and 24,5% are women, while in Caraş Severin County, 71,1% are men and 28,9% are women.

Analyzing the distribution of SAPS beneficiaries by age group, we find that in Timiş, 0,1% of SAPS beneficiaries are in the age group under 20 years, 3,8% between 20-29 years, 10% between 30-39 years, 19,4% between 40- 49 years, 23,9% between 50-59 years, 24,4% in the 60-69 year group (being the largest age group in terms of volume), 14,3 in the 70-79 year group, 3,9% in the 80-89 group years and even 0,2% in the 90-99 years group. On the other hand, in Caraş Severin County, as in Timiş, we have 0,1% of people under 20 years old, 3,7% of people between 20-29 years of age, as well as a value close to that of Timiş County, 10,6% between 30 -39 years old.

However, only 18,1% of SAPS beneficiaries in Caraş Severin are in the 40-49 age group, a value that we observe to be lower compared to Timiş County where the share of SAPS beneficiaries is higher in this age group. The same phenomenon is also observed in the 50-59 age group where there are 21,7% of the number of beneficiaries in Caraş Severin County, a lower value compared to Timiş County. The 40-49, 50-59 years age groups are the most effective periods for results in what concerns management in agriculture.

In both counties, the age distribution of SAPS beneficiaries has some similarities with the normal distribution, in the sense that the extreme values, i.e., the age groups corresponding to the very young and the elderly are quantitatively lower, but also a certain tendency of symmetry in relation to the average age of approximately 55,78 years in Timiș County and 56,3 years in Caraș Severin.

In conclusion, the attraction of European funds in the field of agriculture has brought important benefits, both to farmers and to companies in Timiș and Caraș-Severin Counties, by consolidating and stabilizing agricultural businesses, but also by increasing business profitability.

In the last chapter of the doctoral thesis "**Analysis of the management research of the crop structure according to the size of the farm in Timiș and Caraș-Severin counties. Case study**", with the help of a questionnaire, both for natural persons who carry out their activity in agriculture, and the agricultural holdings with legal status, beneficiaries of different forms of financial support, we qualitatively analyzed the influence of these forms of support and farmers' expectations from the future Common Agricultural Policy.

Sufficient descriptive qualitative data on the farm, farmer, past, current and future activities, market linkages and economic environment, including subsidies, were secured with the help of the interview questionnaire. A series of questions that the interviewees had to answer refer to the environment and its place in future development plans, support from the Common Agricultural Policy and its future modulations, as well as the consolidation and development of a market-oriented production. Also, information was collected related to the current difficulties in accessing specific support measures and especially subsidies, together with their future expectations, as well as the changes required in the future.

The doctoral thesis is completed with general conclusions and recommendations, elements of originality, bibliography and appendices.